

Educație digitală

Direcții prioritare în dezvoltarea resurselor digitale pentru educație

Instruirea la distanță, deși are o istorie documentată de circa două secole, a fost considerată pe parcursul existenței sale ...

În vreme de online

O părere unanimă a tuturor profesorilor puși în fața situației de a preda de la distanță este că acest „de la distanță” i-a luat pe nepregătite ...

Dezvoltarea competenței de lectură prin intermediul textelor multimodale

Contextul actual, în ceea ce privește atât sistemul educațional, cât și alte domenii, face apel, mai mult ca niciodată, la o nouă ...

Educația online a adulților

Desprimăvărarea lui 2020 a fost să fie una nepoetică și controversată. După o iarnă-NEiarnă, fără zăpadă și ger, după un gri infinit ...

Învățământul la distanță – alternativă de reformare a sistemului educațional din Republica Moldova

Situația de criză din primăvara anului 2020, provocată de pandemia COVID-19, a scos la iveală mai multe probleme existente ...

pag. 4

pag. 49

pag. 54

pag. 65

pag. 76

Revistă de teorie și practică educațională
a Centrului Educațional PRO DIDACTICA
Nr. 2-3 (120-121), 2020

ISSN 1810-6455

Categorie B

Colegiul de redacție:

Svetlana BELEAEVA
Nina BERNAZ
Rima BEZEDE
Viorica BOLOCAN
Tatiana CARTALEANU
Paul CLARKE (Marea Britanie)
Olga COSOVAN
Alexandru CRIȘAN (România)
Constantin CUCOȘ (România)
Otilia DANDARA
Gheorghe DUCA
Viorica GORAȘ-POSTICĂ
Vladimir GUȚU
Kurt MEREDITH (SUA)
Liliana NICOLAESCU-ONOFREI
Vlad PĂSLARU
Carolina PLATON
Igor POVAR
Nicolae PRODAN
Emil STAN (România)

Echipa redacțională:

Redactor-șef:

Mariana VATAMANU

Redactori:

Elena SUFF

Vitalie SCURTU

Tehnoredactare și design grafic:

Nicolae SUSANU

Prepress: Centrul Educațional PRO DIDACTICA

Tipar: Casa editorial-poligrafică "Bons Offices"

S.R.L., mun. Chișinău

Tiraj: 650 ex.

Articolele publicate nu angajează în niciun fel
instituțiile de care aparțin autorii, tot așa cum nu
reflectă poziția finanțatorilor.

Adresa redacției:

str. Armenească, 13, mun. Chișinău

MD-2012, Republica Moldova

tel: (022)542976, fax: (022)544199

e-mail: didacticapro@prodidactica.md

www.prodidactica.md/revista

© Copyright Centrul Educațional
PRO DIDACTICA

Otilia DANDARA

Didactica Pro..., o deschidere a Republicii Moldova spre învățământul secolului al XXI-lea
(*Didactica Pro ...*, an Opening of the Republic of Moldova towards the Education of
the 21st Century)..... 3

QUO VADIS?

Sergiu CORLAT

Direcții prioritate în dezvoltarea resurselor digitale pentru educație
(**Priority Directions in Digital Educational Resources Development**)..... 4

EX CATHEDRA

Aida COTRUȚA

Competența de consiliere online în carieră: limite și perspective
(**The Competence of Online Career Counseling: Limits and Perspectives**) 8

Liliana NICOLAESCU-ONOFREI

Didactica Pro... la 20 de ani 12

Viorica GORAȘ-POSTICĂ

Elemente de consiliere spirituală în activitatea cadrului didactic
(**Elements of Spiritual Counseling in the Activity of the Teacher**) 13

Mihaela BUZATU

Managementul comunicării educaționale de la începuturi până în prezent
(**The Evolution of Educational Communication Management from Antiquity to Present**
Times)..... 19

Ioana LAZLO

Emile Durkheim – inițiator al paradigmei pedagogiei sociologice. O analiză din perspectiva
pedagogiei istorice

(**Emile Durkheim – Initiator of the Paradigm of Sociological Pedagogy. An Analysis from**
the Perspective of Historical Pedagogy)..... 22

Teodor STRATULAT, Sergiu SANDULEAC

Perspective de abordare a dezvoltării emoționale la orele de educație plastică
(**Approaching Emotional Development in Fine Art Lessons**) 25

Ali ABURIA

Condiții psihopedagogice de prevenire și diminuare a agresivității adolescenților
(**Psychopedagogical Conditions for Preventing and Reducing Adolescent Aggressiveness**) . 29

Vladimir GUȚU

Didactica Pro... la 20 de ani 31

MANAGEMENT EDUCAȚIONAL

Valentina CHICU

Principiul co-creării în management și didactică universitară
(**Management and University Teaching based on Co-creation Principle**) 32

EDUCAȚIE INTERCULTURALĂ

Natalia CUȚITARU

Dialogul intercultural și provocările identității
(**Intercultural Dialogue and Identity Challenges**) 35

Prasovia NICOLAEVA

Developing Intercultural Communicative Competence through English
Phraseological Units

(**Dezvoltarea competenței de comunicare interculturală prin intermediul frazeologiei**
engleze)..... 39

Rima BEZEDE

Didactica Pro... la 20 de ani 42

EDUCAȚIE INCLUZIVĂ

Lucia GAVRILIȚĂ

Strategia GMT în gestionarea stresului la mamele copiilor cu afecțiuni neuromotorii
(**GMT Strategy in Stress Management in Mothers of Children with Neuromotor Diseases**) 43

CUVÂNT, LIMBĂ, COMUNICARE

Viorica OLEINIC

În vreme de online

(**In a Time of Networking**) 49

Aurelia DOMNIȚEANU

Dezvoltarea competenței de lectură prin intermediul textelor multimodale
(**Development of Reading Competence through Multimodal Texts**)..... 54

Olga COSOVAN	
Argumente pentru alfabetizarea terminologică (Arguments for Terminological Literacy)	56
Viorica GORAȘ-POSTICĂ	
Jubileul revistei Didactica Pro..., jubileul n(v)ostru	60
Dorina PAICU	
Un concept metodologic de culegere și interpretare de către elevi a textelor folclorice (A Methodological Concept of Collecting and Interpreting Folk Texts by Students)	61
Nina BERNAZ	
Didactica Pro... la 20 de ani	64

EDUCAȚIA ADULȚILOR

Adela SCUTARU-GUȚU	
Educația online a adulților (Online Adult Education)	65
Tatiana CARTALEANU, Olga COSOVAN, Angela TOMIȚĂ	
Strategii de instruire a adulților pentru sectorul agroalimentar (Adult Training Strategies for the Agri-Food Sector)	69
Olga COSOVAN	
Didactica Pro... la 20 de ani	72

DOCENDO DISCIMUS

Daniela MUNCA-AFTENEV, Angela CUTASEVICI	
Biblioteca digitală Educație Online – conturarea unei pedagogii a continuării procesului educațional în perioada pandemiei (Digital Library Online Education – Outlining a Pedagogy of Continuing the Educational Process During the Pandemic)	73
Pavel CERBUȘCĂ	
Învățământul la distanță – alternativă de reformare a sistemului educațional din Republica Moldova (Distance Learning – an Alternative to Reform the Education System in the Republic of Moldova)	76
Tatiana CARTALEANU	
Didactica Pro... la 20 de ani	79

EXERCITO, ERGO SUM

Daria FRANȚUZ	
Condeieri despre didactica „ALTFEL” (Conductors about “DIFFERENT” Didactics)	80
Claudia BARBAROȘ	
Aplicarea tehnologiilor informaționale la orele de istorie și educație civică (Application of Information Technologies in History and Civic Education Classes)	82
Alexandru MOLCOSEAN	
Organizarea internă a Țărilor Române – o abordare transdisciplinară la ora de istorie (The Internal Organization of the Romanian Principalities: A Transdisciplinary Approach to History Teaching)	85
Tatiana TOFAN	
Folosirea TIC în procesul de evaluare (Employing ICT for Assessment Purposes)	89

EVENIMENTE CEPD

Viorica GORAȘ-POSTICĂ	
Extinderea educației pentru pace prin disciplina <i>Cultura bunei vecinătăți</i> în școlile din Republica Moldova – 2020 (Expanding Peace Education through the <i>Culture of Good Neighbourhood</i> Course in Moldova Schools – 2020)	91
Viorica GORAȘ-POSTICĂ, Oxana DRAGUȚA	
Studiul de evaluare INTES <i>Probleme de integritate în procesul de angajare și promovare a cadrelor didactice din Republica Moldova</i> (An INTES Assessment <i>Integrity Violations in the Employment and Promotion of Teachers in the Republic of Moldova</i>)	92

DICȚIONAR

Sorin CRISTEA	
Managementul informațional necesar în cercetarea pedagogică fundamentală (The Informational Management Required for Fundamental Pedagogical Research)	93
Sorin CRISTEA	
Didactica Pro... la 20 de ani	96

C U P R I N S

Natalia CUȚITARU

dr., conf. univ., Universitatea de Stat din Comrat

Dialogul intercultural și provocările identității

CZU 316.7 | doi.org/10.5281/zenodo.3931113

Rezumat: În acest articol ne-am propus să dezvoltăm înțelegerea unor concepte ce țin de comunicarea interculturală, argumentând, în același timp, importanța asumării acestor concepte-reper în formarea abilităților interculturale în vederea asigurării dialogului intercultural. Având-o în bagajul său de competențe și pe cea interculturală, educatul va fi în stare să facă față provocărilor diversității.

Cuvinte-cheie: cultură, limbaj, comunicare interculturală, dialog intercultural, diferențe culturale.

Abstract: In this article we set out to develop the understanding of certain concepts relating to intercultural communication, while arguing at the same time the importance of embracing these landmark concepts in the formation of intercultural competence in order to ensure intercultural dialogue. Only when in possession of intercultural competence will the student be able to face the challenges of diversity.

Keywords: culture, language, intercultural communication, intercultural dialogue, cultural differences.

IDENTITATE, DIVERSITATE ȘI INTERCULTURALITATE

Dinamica socială a primelor două decenii ale secolului XXI a adus în fața lumii contemporane o serie de provocări, față de care domeniul educației nu poate rămâne indiferent. Școala devine un spațiu al diversității culturale, un loc al întâlnirii și al schimbului de modele și referințe valorice. Astfel, educația devine facilitatorul deschiderii către alte culturi, accentul fiind pus pe perspectiva interculturală.

Universitatea este mai mult decât o școală profesională superioară, ea este, înainte de toate, o instituție de înaltă cultură, care are dificilă și nobila misiune de a promova interculturalitatea din perspectivă educațională, ca instrument de „apropriere a educației de viața de zi cu zi, de problemele semnificative ale vieții reale” [2]. Prin educație, formabilul asimilează și interiorizează cultura și civilizația epocii, valorile sociale, pe care le înscrie în planul său comportamental. În acord cu această perspectivă, finalitățile educației interculturale vizează: dezvoltarea gândirii critice, reflecția și elibera-

rea de prejudecăți, conștientizarea valorilor, dezvoltarea calităților intelectuale și morale, cultivarea dragostei de adevăr, a respectului, cunoașterea propriei culturi, deschiderea către alte culturi.

Dezvoltarea interculturalității la nivel academic, împreună cu aprofundarea problemelor și găsirea soluțiilor la provocările lumii contemporane, și-au spus cuvântul în buna colaborare a oamenilor de știință și a cercetătorilor din domeniu. Pentru o mai clară circumscriere terminologică și conceptuală, trebuie să ne referim, înainte de a face apel la identitate, la sfera culturalității și a relațiilor interculturale, care descriu orizontul raporturilor și interferențelor dintre diversele entități culturale.

În literatura de specialitate sunt prezentate diverse modalități de abordare a identităților culturale și sociale. Bunăoară, conform perspectivei esențialiste, cultura unei comunități este văzută ca rezultată a unui ansamblu de caracteristici și valori fundamentale (mărci culturale) ce s-au păstrat de-a lungul istoriei și sunt considerate o moștenire a respectivei comunități. Se presupune că aceste caracteristici, sub formă de set fix, le sunt cunoscute, în

primul rând, membrilor comunității, dar și membrilor altor comunități, cu care există contacte directe. Ele se referă atât la anumite trăsături de personalitate, cât și la anumite creații folclorice, la tradiții și simboluri, precum și la elemente generale – de exemplu, limba sau practicile religioase. Pe de altă parte, cultura, ca parte activă a vieții omului, îi influențează ideile, concepțiile, speranțele, modul de a fi, modul de a interacționa cu ceilalți, modul de a privi viața. Cultura ne apare, astfel, ca un *ansamblu de limbaje, simboluri și semnificații, care sunt integrate într-un proces de comunicare*, limba fiind principalul mijloc aplicat [3]. Ea reglează relațiile membrilor unei culturi, inclusiv cu mediul în care trăiesc, face posibilă integrarea indivizilor în sistem și adaptarea lor la alte sisteme culturale.

Pentru a realiza acest deziderat, paradigma interculturală solicită un angajament conștient și afectiv, precum și cunoștințe necesare pentru dezvoltarea înțelegerii diferitelor grupuri culturale: cunoștințe despre identitatea culturală; cunoștințe specifice culturii; cunoștințe despre identitatea sociolingvistică; înțelegerea problemelor și a tendințelor globale.

Pornind de la faptul că oamenii, respectiv colectivitățile umane, se deosebesc prin apartenența lor la o anumită cultură, iar aceste diferențe influențează interacțiunea indivizilor din spații sociolingvistice diverse, delimităm trei dimensiuni ale culturii:

- *dimensiunea mentală*, reprezentată de fondul de cunoaștere comun unei colectivități umane, în care sunt incluse valorile, normele, reprezentările, ritualurile, mentalitățile specifice fiecărei culturi în parte;
- *dimensiunea materială*, reprezentată de artefacte ca obiectivare a culturii, un rol important revinându-i limbii ca mijloc de comunicare;
- *dimensiunea funcțională*, reprezentată de acțiunile, modelele de interpretare și de comportament comune unei grupări umane, prin care cultura devine un „sistem de orientare”, iar „standardele culturale” ca elemente diferențiatorie între culturi sunt văzute de majoritatea membrilor unei anumite culturi ca normale, firești, tipice și obligatorii.

De fapt, când se vorbește despre cultură, în prim-plan apare diversitatea. Afirmarea conceptului de *diversitate culturală*, care caracterizează societatea actuală, interacțiunile sociale între grupuri purtătoare ale unor culturi diferite, a condus la o renegociere a sensului *identității*. S-a trecut de la o concepție statică, bazată pe învățare și apropiere de o moștenire, la una dinamică, la un tip de identitate care se construiește prin interacțiune cu ceilalți. Această nouă dimensiune a identității nu o neagă pe prima, ci o completează.

Contactul intercultural, gândit în termenii pedagogiei diversității socioculturale și ai pedagogiei de contact, este o acțiune dialogică, prin care interacțanții pășesc într-un

spațiu intermediar, numit în mod diferit în abordările teoretice – „al treilea loc între propriu și străin”, „a treia poziție/al treilea spațiu”, „zonă tampon” – și având aceeași semnificație: reunește elemente culturale și lingvistice din ambele contexte și eliberează forțe sinergice.

Particularitățile ce determină funcțiile identităților culturale în percepția „altuia” în comunicarea interculturală sunt: *de apropiere* – găsirea unor corespondențe; *de etichetare* – apelare la stereotipuri, clișee, imagini; *de disjunție* – stabilirea unor diferențe, iar de aici și a unor limite. Oricare dintre aceste caracteristici poate îmbogăți procesul de învățare/comunicare, pentru a permite înțelegerea prin explorare a unei varietăți de experiențe, viziuni asupra lumii și opinii care nu i-ar fi accesibile unui singur elev/student sau unei identități/unui grup omogen. Astfel, diferențele culturale pot fi mai degrabă oportunități de învățare, decât obstacole care îngreunează comunicarea.

Evident, primul pas pentru a dezvolta competența interculturală este cunoașterea și înțelegerea identității culturale; mai exact, aceasta reprezintă capacitatea de a înțelege cum propria cultură ne influențează comportamentul, identitatea și punctul de vedere.

Prin acest schimb, învățarea interculturală poate viza: *aprofundarea înțelegerii și a respectării altor culturi; oferirea oportunităților necesare pentru ca oamenii să învețe mai multe despre propria lor cultură, să își aprofundeze rădăcinile culturale și să își reafirme identitatea; creșterea gradului de conștientizare a necesității unei cooperări internaționale pentru a rezolva problemele globale actuale.*

Astăzi, raporturile interculturale antrenează noi poziționări față de realitățile culturale, determină extragerea de noi semnificații, înzestrarea cu noi sensuri a acelorași simboluri culturale din perspectiva unor referințe modificate. Pluralismul cultural pune nu numai problema apărării diferențelor, ci și pe cea a dialogului culturilor, care recunosc, dincolo de diferențele lor, că fiecare contribuie la îmbogățirea experienței umane și că fiecare reprezintă un efort de universalizare a unei experiențe particulare.

În acest context, un rol important în dezvoltarea dialogului intercultural îl au două elemente cu o impregnare culturală foarte accentuată. Este vorba de verbalizarea în procesul de comunicare și de timpul de desfășurare a interacțiunii. Cu privire la dihotomia *a vorbi/a tăcea*, Edward T. Hall subliniază că „cu cât este mai mare distanța culturală, cu atât este mai dificilă interconexiunea” [6] și diferențiază două tipuri de contexte: contexte tari (*high context*) și contexte slabe (*low context*). În primul caz, înțelegerea se poate realiza doar prin transmiterea unui mesaj verbal, tăcerea fiind considerată ca nefirească; informația trebuie să aibă o formă lingvistică precisă, nelăsându-se loc de interpretare și diminuându-se, astfel, înțelegerea greșită. În cel de-al doilea caz, *low context*,

semnificația este transmisă și prin elemente nonverbale (gestică, mimică, contact vizual), și prin mijloace paraverbale (ritm, intonație, intensitate sonoră), ambiguitatea fiind definitorie în astfel de culturi.

Interculturalitatea este un proces ce se produce la intersecția dintre diferite culturi, devenind o trăsătură inerentă a sistemului actual de învățământ. Aceasta se situează la confluența dintre cunoaștere și acțiune, constituind o premisă relevantă pentru acțiuni corelate în baza unor scopuri comune, dar și pentru dezvoltarea unei mai bune autocunoașteri și autoînțelegeri [8].

Potrivit concepției lui Michael Byram, pluriculturalitatea se referă la capacitatea persoanei de a se identifica și a participa în multiple culturi; interculturalitatea vizează capacitatea de a dobândi experiență și a analiza „alteritatea culturală” (fondul cultural al altora), precum și de a utiliza această experiență pentru a reflecta asupra unor teme ce țin, într-un mod sau altul, de propriul mediu cultural [1]. În demersul educațional, interculturalitatea înseamnă nu *altceva*, ci, mai ales, *altfel*. Experiențele interculturale pe care elevii/studenții le pot avea la școală/universitate sau în afara acestor instituții sunt o realitate care îi îmbogățește cultural.

LIMBAJUL ÎN VALORIFICAREA DIVERSITĂȚII CULTURAL LINGVISTICE

Astăzi are loc o schimbare a stereotipurilor mentale în domeniul culturologiei și al filosofiei limbajului, care stă la baza culturii. *Limbajul* este un sistem de expresii verbale articulate, legate de continuitatea istorică și culturală, iar imaginea vie a culturii unui popor – care include etnonimul și etnotipul acestuia – este reflectată în limba vorbită, care devine, astfel, un *cod cultural*. Legătura strânsă dintre limbă și cultură se materializează în procesul de comunicare.

Constructul identității social-culturale este considerat a avea un rol central și mediator ca determinant al atitudinilor și comportamentelor lingvistice. De altfel, Solomon Marcus face o observație magistrală privind sporirea dimensiunii nobile a limbii: „Să înveți să trăiești plăcerea locuirii în ea, dar și plăcerea de a ieși din ea, pentru a trăi în lume și pentru a duce acolo creativitatea de la locul tău, apoi, cu această experiență câștigată, să te întorci îmbogățit, trăind plăcerea revenirii” [4, p. 40]. Diversitatea și, mai ales, cunoașterea limbii unui alt popor este o bogăție culturală atât pentru individ, cât și pentru întreaga societate. Totodată, în *Strategia referitoare la multilingvism a Uniunii Europene* se subliniază faptul că vorbirea mai multor limbi pe lângă limba maternă, ca și înțelegerea altor culturi, întărește legătura dintre diferitele părți ale Europei, precum și faptul că limbile reprezintă calea ce trebuie urmată pentru atingerea integrării sociale și a dialogului intercultural [7]. Astfel, politica Comisiei Europene în domeniul multilingvismului își propune trei

obiective: să încurajeze învățarea limbilor străine și să promoveze diversitatea lingvistică în societate; să promoveze o economie multilingvă performantă; să le ofere cetățenilor acces la legislația, procedurile și informațiile despre Uniunea Europeană în propriile lor limbi.

În această ordine de idei, faptele cultural-lingvistice trebuie expuse/reflectate sub aspect diacronic și pluridimensional. Precizăm că educația multilingvă valorifică principiul abordării interculturale a comunicării, care permite identificarea și descrierea mecanismului și a consecințelor structurale ale contactului dintre limbi. Multilingvismul determină apariția unor fenomene de interferență la toate nivelurile structurii idiomurilor în contact, declanșând procese de reorganizare a tiparelor structurale. Sunt relevante două prezumții asociate în cadrul acestui concept: evidențierea normelor lingvistice ale interacțiunii plurilingve bazate pe utilizare, spre deosebire de normele interacțiunii monolingve; limbile nu mai sunt înțelese ca sisteme distincte, ci mai degrabă ca un continuum lingvistic, accesat conform nevoii percepute în contextul respectiv.

Astfel, în educația cultural-lingvistică miza trebuie pusă pe dezvoltarea competențelor policulturale, a toleranței, a corectitudinii interculturale. Acest obiectiv presupune două aspecte: pe de o parte, vizează adaptarea studentului la mediul propriu, al regiunii, al culturii sale particulare, cu toate trăsăturile implicite, iar pe de altă parte, se propune asigurarea acomodării sale la mediu. În condițiile coexistenței mai multor grupuri și coduri culturale, învățarea simultană a două limbi este nu doar benefică, ci și rațională, deoarece, prin solicitarea intelectuală sporită, stimulează creierul în sens pozitiv, favorizând și dezvoltarea cognitivă. Comunicarea în limbi străine cere, de asemenea, așa aptitudini ca medierea și înțelegerea interculturală.

Educația bi- și multilingvă este centrată pe un obiectiv de comunicare interculturală în două și mai multe limbi și este guvernată de patru factori de bază: demersul familiei; demersul societății (inclusiv cel al bisericii); demersul învățământului (concept – sistem – proces); demersul educatului (autoeducația) [5].

Specialiștii recunosc, de comun acord, că a „jongla” cu două coduri lingvistice nu e un lucru ușor, dar, cu siguranță, nu este un aspect de neglijat. Tocmai de aceea multiculturalismul, sau „dialogul pluralismelor”, cum este numit în literatura de specialitate, pledează în favoarea unui spațiu cultural deschis.

Conform modelului de dezvoltare a sensibilității interculturale, cunoscut și sub numele de *Scara Bennett*, după dr. Milton Bennett [6], această transformare are loc în șase etape, ce descriu modul în care oamenii reacționează la diferențele culturale. Deși împărțit în etape, modelul reprezintă, de fapt, un continuum, un proces permanent. Cu toate acestea, prin intermediul învățării colaborative,

oamenii își pot combina competențele interculturale – cunoștințe, atitudini și abilități – pentru a participa efectiv la un dialog ce conduce la schimbări sociale și la o mai intensă cooperare comunitară și globală.

Perspective etnocentrice: 1. *negarea diferențelor* – viziune simplificată asupra altor culturi. Se poate baza pe stereotipuri. În această situație, perspectivele diferite sunt ignorate; 2. *polarizarea diferenței* – „noi” contra „ei”: cultura proprie este percepută ca fiind mai bună decât altele sau invers. În această situație, perspectivele diferite provoacă disconfort; 3. *minimizarea diferenței* – se evidențiază particularitățile. În această situație, perspectivele diferite nu își fac simțită prezența.

Perspective etnorelative: 1. *acceptarea diferențelor* – aprecierea diferențelor și a particularităților. În această situație, diferențele sunt înțelese; 2. *adaptarea la diferențe* – perspectivă largită, care permite adoptarea unui comportament adecvat din punct de vedere cultural. În această situație, diversitatea este apreciată; 3. *integrarea diferențelor* – alternanța perspectivelor culturale asupra lumii, cu un simț dezvoltat al identității. În această situație, diversitatea este asumată.

Persoanele care se află la primele trei etape au o perspectivă etnocentrică și deci evaluează alte culturi conform preconcepțiilor ce își au originea în obiceiurile, normele și convingerile proprii lor culturi. Ultimele trei etape reprezintă o perspectivă etnorelativă, atunci când o persoană acceptă mai multe standarde și obiceiuri diferite și este capabilă să își adapteze comportamentul.

CE POATE FACE ȘCOALA SUPERIOARĂ ÎN MATERIE DE EDUCAȚIE INTERCULTURALĂ?

Anterior, am subliniat faptul că imersiunea într-o altă cultură și expunerea la interculturalitate își pun amprenta asupra identității. În acest context, a face educație interculturală presupune ca însuși procesul educațional să se realizeze într-un mediu interacțional, prin punerea alături, față în față, a purtătorilor unor expresii culturale diferite. Fără îndoială, din perspectiva sistemului de învățământ, reușita unei educații interculturale responsabile și de calitate se concretizează în competența interculturală a educatului. Având un rol important în formarea specialiștilor calificați, mai ales pentru zona de sud a Republicii Moldova, Universitatea de Stat din Comrat și-a asumat problema interculturalității la nivelul politicilor educaționale și sociale din regiune. Universitatea oferă programe de studii de licență și masterat într-o paletă largă de domenii, inclusiv științe ale educației, și propune programe de formare continuă adoptând măsuri de restructurare curriculară în funcție de specificul zonei, cu accent pe contextele de învățare din perspectiva interculturalității.

Implementarea proiectului *Promovarea și dezvoltarea educației interculturale în formarea inițială a cadrelor didactice*, cu suportul financiar al Fundației pentru Copii

Pestalozzi din Elveția, în parteneriat cu trei universități din Moldova, a reprezentat o provocare pentru cadrele universitare de aici, necesitând multă creativitate în concepere, dinamism în derulare, responsabilitate în monitorizare, flexibilitate în luarea deciziilor.

Consecvenți ideii că o lecție de comunicare interculturală este o lecție activă și că în demersul didactic profesorul trebuie să își pună în joc toate cunoștințele și întreaga pricepere pentru a recurge la un registru de metode, procedee și tehnici active, am participat la o serie de activități de promovare a educației interculturale în mediul universitar și preuniversitar, în vederea abilitării tinerilor pentru aprecierea diversității, a îmbunătățirii și valorificării avantajelor comunicării interculturale. Cele două lucrări elaborate în cadrul proiectului, *Curriculum universitar de educație interculturală pentru viitorii pedagogi* și *Ghid metodologic și suport de curs de educație interculturală pentru viitorii pedagogi*, propun o abordare interdisciplinară a conținuturilor de studii și furnizează o viziune globală asupra predării-învățării-evaluării din perspectiva interculturalității.

În concluzie: Prin paleta variată a cursurilor, educatul este pus în situații care să îi permită să încerce multiple experiențe de învățare formativă în vederea dobândirii de abilități și atitudini specifice *competenței interculturale*. Având-o în bagajul său de competențe și pe cea interculturală, studentul va continua explorarea provocărilor diversității. Această înțelegere este primul pas către o schimbare comportamentală, o importantă componentă a competenței interculturale.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Byram M. Multicultural Societies, Pluricultural People and the Project of Intercultural Education. Language Policy Division. Strasbourg: Council of Europe, 2009. Pe: <https://rm.coe.int/multicultural-societies-pluricultural-people-and-the-project-of-interc/16805a223c>
2. Ciolan C. Pași către școala interculturală. București: Corint, 2000.
3. Georgiu G. Filosofia culturii. Cultură și comunicare. București: Comunicare.ro, 2013.
4. Marcus S. Limba română – între infern și paradis. București: Spandugino, 2014.
5. Pâslaru V. Politici sociolingvistice și integrarea socială a alofonilor din Republica Moldova. În: Didactica Pro..., nr. 1 (77), 2013.
6. <https://www.scribd.com/document/76089724/Medierea-cultural%C4%83-%C5%9Fi-educatia-intercultural%C4%83>
7. <http://www.infoeuropa.md/files/carta-europeana-a-limbilor-regionale-sau-minoritare.pdf>
8. <http://www.prodidactica.md/revista/favorite.html>